

Zitting 1975-1976

13 743

Wijziging Liquidatiewet invaliditeitswetten

Nr. 9

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET EINDVERSLAG

Ontvangen 23 april 1976

De voorgestelde afwikkelingsmethode en de financiële consequenties daarvan

In verband met de opmerking van de leden van de S.G.P.-fractie met betrekking tot het gestelde op blz. 2 van de memorie van antwoord inzake de liquiditeitsproblemen die zich zullen voordoen bij uitbreiding van de voorgestelde regeling door b.v. verhoging van de grens van f 60 waar beneden thans afkoop plaatsvindt, wordt er op gewezen, dat daarbij dezerzijds niet is bedoeld op vervroegde afstoting van beleggingen. De reserve van het IOF bedraagt nog slechts f 318 mln. Dit bedrag is veelal belegd tegen een laag rentepercentage zodat bij het thans liquide maken forse koersverliezen zouden worden geleden. Ten einde verdere koersverliezen door versneld liquide maken te voorkomen is de rijksbijdrage in het IOF geleidelijk verhoogd van f 117 tot f 200 mln. per jaar.

Verdere uitbreiding van de afkoopregeling kan derhalve niet worden gefinancierd door het versneld liquide maken van de nog aanwezige beleggingen. Financiering zou moeten geschieden door verhoging van de rijksbijdrage, hetgeen niet mogelijk is, dan wel door het sluiten van leningen, hetgeen de kosten van de verdere liquidatie te veel zou verhogen. Met deze leden zijn wij van mening dat het ontstaan van grensgevallen inherent is aan het stellen van een grens. Bij de voorgestelde uitbreiding van de afkoopregeling worden geen nieuwe grenzen gesteld. Ingevolge de Invaliditeitswet gaat het recht op ouderdomsrente in op 65-jarige leeftijd. Opgemerkt wordt dat het ontstaan van grensgevallen slechts als een bijkomend argument tegen een verdergaande uitbreiding van de afkoopregeling is aangevoerd. Als belangrijkste argument gelden de niet aanvaardbare financiële consequenties.

Wat betreft de vraag van de aan het woord zijnde leden of de stelling dat de belanghebbenden de voorkeur geven aan afkoop van aanspraken boven een periodieke uitkering kan worden onderbouwd wijzen wij erop dat hiernaar geen onderzoek is ingesteld. Wel kan worden medegedeeld dat op het Departement van Sociale Zaken van beneden 65-jarigen uitsluitend positieve reacties ten aanzien van de voorgestelde regeling zijn ontvangen. IW-verzekerden, die kort vóór 1 januari 1976 de leeftijd van 65 jaar hebben bereikt, hebben hun teleurstelling uitgesproken over het feit, dat zij wel een periodieke uitkering ontvangen en dat zij voor uitbetaling van de contante waarde van de rente in aanmerking zouden zijn gekomen, indien zij na 1 januari 1976

65 jaar zouden zijn geworden. Hiermede mag naar onze mening, mede aan de hand van de reacties van degenen, die buiten de bestaande afkoopregeling vielen, terecht worden gesteld, dat het overgrote deel van de belanghebbenden een afkoopsom prefereert boven een lage periodieke uitkering. Dit te meer omdat de uitbetaling van dit bedrag geschiedt op een tijdstip waarop in het algemeen vanwege het bereiken van de 65-jarige leeftijd een aanzienlijke terugval van inkomsten optreedt.

Naar aanleiding van de vraag van de leden van de S.G.P.-fractie of het billijk is dat het «voordeel» van de voorgestelde afkoopregeling, voortvloeiende uit een vermindering van de administratiekosten, geheel aan de overheid toekomt wordt het volgende opgemerkt.

De omvang van de afgekochte aanspraken op grond van de voorgestelde regeling is gemiddeld gelijk aan de aanspraken die belanghebbenden zouden hebben verkregen wanneer de Invaliditeitswet niet zou zijn geliquideerd. In dit verband wordt opgemerkt, dat de Invaliditeitswet geen procentuele premie kende maar vaste nominale premies, welke voor vrouwen lager waren dan voor mannen. Deze premies – weekpremies van f 0,25, f 0,30, f 0,40, f 0,50 en f 0,60 – hebben van het tijdstip van invoering af in 1919 onveranderd gegolden tot 1 januari 1965. De in deze premie verdisconteerde opslag van administratiekosten is derhalve gedurende de gehele genoemde periode gelijk gebleven ondanks voortdurend gestegen administratiekosten van na de Tweede Wereldoorlog. Hieruit blijkt dat het in de premie verdisconteerde deel voor administratiekosten bij lange na niet voldoende is om de sterk gestegen administratiekosten te voldoen. De premie is inderdaad niet aangepast, omdat het hier gaat om een sterk verouderde wet die niet meer voldeed aan de huidige moderne opvattingen van sociale zekerheid. Zoals bekend zijn daarvoor andere sociale verzekeringswetten in de plaats getreden.

Zoals reeds in de memorie van antwoord is gesteld is er dan ook geen aanleiding om de belanghebbenden een deel van de te besparen administratiekosten uit te betalen. Er zij nogmaals op gewezen, dat de in het wetsontwerp voorgestelde regeling ten doel heeft maatschappelijk niet verantwoord kosten van verdere liquidatie van de oude Invaliditeitswet te voorkomen.

Voor wat betreft de vraag van deze leden hoe de verhouding ligt tussen het aantal mannen en het aantal vrouwen dat aanspraak op ouderdomsrente kan maken moge worden verwezen naar blz. 8 van de memorie van antwoord, waar een overzicht is opgenomen waarin de gevraagde cijfers duidelijk zijn weergegeven.

Ten aanzien van de opmerking van deze leden dat zij er nog niet van overtuigd zijn of ook in de jaren vóór 1955 de premie voor mannen in dezelfde orde van grootte te laag zou zijn geweest wordt medegedeeld, dat het verlies op nieuwe toetredingen in het premietarief ook in de jaren vóór 1955 aanwezig was, zoals uit het volgende overzicht blijkt.

	mannen	vrouwen
1945 – 1949	39 %	18 %
1950 – 1954	49 %	14 %
1955 – 1959	41 %	3 %

Hierbij wordt opgemerkt dat in de periode 1950–1954 rekening is gehouden met een daling van de sterftekansen. In de periode 1955–1959 behoefde in mindere mate daarmee rekening te worden gehouden.

Voorts vroegen deze leden de gegevens in de staat op blz. 11 van de memorie van toelichting met betrekking tot de huidige en de voorgestelde afwikkelingsmethode te splitsen naar de lopende renten en afkoopsommen. Naar onze mening is in dit verband slechts relevant de verhouding van de administratiekosten van f 300 mln. ten opzichte van de lopende renten en de

uit te betalen afkoopsommen. Dienaangaande kan worden opgemerkt dat de administratiekosten als volgt kunnen worden gesplitst:

huidige methode ten aanzien van:

- a. reeds lopende renten ca f 230 mln.;
- b. af te kopen renten f 70 mln.

Bij voortzetting van de huidige afwikkelingsmethode zijn deze bedragen:

- a. reeds lopende renten f 230 mln.;
- b. toe te kennen renten f 2770 mln.

Naar aanleiding van de vraag van de leden van de S.G.P.-fractie in welk jaar men begonnen is het liquiditeitstekort te berekenen als vermeld op blz. 6 van de memorie van antwoord wordt medegedeeld, dat de methode om het liquiditeitstekort in zeker jaar te berekenen uit het tekort van het voorafgaande jaar werd ingevoerd na medio 1967 toen een aantal alternatieve prognoses over de financiële ontwikkeling van het Invaliditeits- en Ouderdomsfonds werden opgesteld. Het betreft hier geen actuariael berekend tekort doch een feitelijk tekort nl. het in een bepaald jaar bestaande verschil tussen ontvangsten en uitgaven van dat jaar.

De leden van de fractie van de V.V.D. die zich grotendeels konden verenigen met de opmerkingen van de S.G.P.-fractie vroegen zich af of de liquiditeitsproblemen welke het gevolg zouden zijn van afkoop op een vroeger tijdstip dan op het 65ste jaar niet althans ten dele kunnen worden opgevangen door aanwending van de beschikbare middelen van het IW-fonds en een gelijktijdige verhoging van de jaarlijkse aflossing van de rijksschuld. Voor het antwoord op deze vraag moge worden verwezen naar het eerder gegeven antwoord op de vragen van de fractie van de S.G.P. van gelijke inhoud.

Het was de leden van de V.V.D.-fractie niet duidelijk dat enerzijds wordt gesteld dat de verplichtingen van de overheid niet worden ondermijnd en anderzijds wordt erkend dat zonder de voorgestelde regeling de rijksbijdrage van f 200 mln. gedurende een langere periode in het IW-fonds zou moeten worden gestort. Naar onze mening is hier sprake van een misverstand.

Met het in de memorie van antwoord gegeven betoog ter zake is bedoeld te zeggen dat ongeacht de wijze waarop de aanspraken in het kader van de Invaliditeitswet worden afgewikkeld, de omvang van de verplichtingen van de overheid *ten opzichte van de belanghebbenden* geen wijziging ondergaat nu immers ingevolge de voorgestelde regeling de periodieke uitkering wordt vervangen door een gelijkwaardig bedrag ineens.

Het is evenwel duidelijk, dat wanneer als gevolg van de gekozen afwikkelingsmethode de kosten aan het afwikkelen van de verplichtingen verbonden, vermindering ondergaan, ook de totale lasten voor de overheid verminderen. Deze besparing wordt uitsluitend verkregen doordat een wanverhouding tussen uit te betalen renten en administratiekosten wordt voorkomen en gaat derhalve niet ten nadele van de aanspraken van de verzekerden.

Fiscale aspecten

In antwoord op ter zake gestelde vragen van de leden van de fracties van K.V.P., A.R.P. en C.H.U. wordt medegedeeld dat het voorstel om indertijd de afkoopsommen vrij te stellen van de heffing van loon- en inkomensbelasting op overwegingen van praktische aard berustte. Die overwegingen waren dat, gelet op de gemiddelde hoogte van de afkoopsommen, de belastingopbrengst slechts gering zou zijn en alleen kon worden verkregen ten koste van omvangrijke administratieve werkzaamheden door de Sociale Verzekeringsbank, de Raden van Arbeid en de rijksbelastingdienst. Onder die omstandigheden was een vrijstelling verantwoord omdat tegenover een zeer geringe inbreuk op het gelijkheidsbeginsel een belangrijke administratieve besparing bestond. Thans evenwel liggen de zaken duidelijk anders. De gemiddelde afkoopsom bedraagt nu ongeveer f 1 250 zodat de inbreuk op het gelijkheidsbeginsel veel groter zou zijn. Hiermede correspondeert dat de totale belastingopbrengst een niet te verwaarlozen bedrag vormt. Anderzijds is bij

de nieuwe afkoopregeling de administratieve arbeid ten behoeve van het in de belastingheffing betrekken van de afkoopsommen veel geringer. De betrokkenen moeten reeds in verband met de toekenning van een AOW-uitkering – die op zich reeds aan inhouding van loonbelasting is onderworpen – toch in de administratie worden opgenomen. Bovendien is de belastingheffing zelf eenvoudig, omdat een uniform tarief van 20 % wordt toegepast en zo veel mogelijk wordt volstaan met de inhouding van loonbelasting. Wij achten het voor deze afkoopregeling, waarbij de verhouding tussen de inbreuk op het gelijkheidsbeginsel en de administratieve werkzaamheden een geheel andere is dan bij de eerste afkoopregeling, niet verantwoord een vrijstelling voor te stellen. Wij wijzen er voorts op dat door het uniforme, lage tarief en door het zo veel mogelijk volstaan met de inhouding van loonbelasting de belanghebbenden toch veelal in een voordeliger situatie verkeren dan bij normale belastingheffing.

Er zij nogmaals op gewezen dat niet meer dan 20 % belasting wordt geheven op de afkoopsommen. Voor een vrijstelling van de eerste f 400 zien wij dan ook geen aanleiding. Te minder is dit het geval omdat ook indertijd niet een vrijstelling is verleend tot een bedrag van f 400 maar voor de afkoopsom als zodanig en die afkoopsom gemiddeld lager was dan f 400. Een vrijstelling van de eerste f 400 van de uitkeringen zou – ruw geschat – voor de gehele looptijd van de regeling een belastingderving van f 30 mln. meebrengen.

Op de vragen van de leden van fractie van de S.G.P. kunnen wij antwoorden dat de Sociale Verzekeringsbank de ouderdomsrente te zamen met het AOW-pensioen uitbetaalt. Over de ouderdomsrente wordt derhalve daadwerkelijk loonbelasting ingehouden. Wij merken in dit verband op dat het verzamelen van de gegevens en de vaststelling van de uitkeringen gewoonlijk door de Raden van Arbeid geschiedt, maar dat de uitbetalingen en de inhouding van loonbelasting steeds door de Sociale Verzekeringsbank worden verricht.

Datum van invoering

Naar aanleiding van de vraag van de leden van de fracties van K.V.P., A.R.P. en C.H.U. welke rechtsgrond er is om degenen, die vanaf 1 januari 1976 recht op uitkering hebben deze te onthouden moet worden toegegeven dat deze rechtsgrond er niet is. Het niet uitbetalen van deze renten, waarvan de gemiddelde hoogte ca. f 3 per week is, is ten eerste geschied op praktische gronden om verrekening achteraf te voorkomen. Voorts zijn wij van mening dat het niet uitbetalen van deze renten rechtvaardiging vindt in de positieve reacties welke op het Departement van Sociale Zaken zijn ontvangen van belanghebbenden en waaruit is gebleken dat de voorkeur uitgaat naar een afkoopsom in plaats van een lage periodieke uitkering. Blijkens bij de uitvoeringsorganen ontvangen reacties zijn belanghebbenden in het algemeen tevreden met het vooruizicht binnen niet al te lange tijd een afkoopsom te ontvangen in plaats van de lage periodieke uitkering. Indien een rechthebbende er op staat deze periodieke uitkering voorlopig toch te ontvangen, wordt aan deze wens voldaan. In verband hiermede bestaat in feite ook geen behoefte aan de door de leden van de fracties van K.V.P., A.R.P. en C.H.U. gesuggereerde keuzemogelijkheid.

Zoals in de memorie van antwoord reeds is opgemerkt zal de bedoelde keuzemogelijkheid niet alleen weinig effect sorteren in verhouding tot het totale aantal verzekerden dat vóór de inwerkingtreding van de wet 65 jaar wordt, maar bovendien weer leiden tot administratieve rompslomp.

Met de leden van de fracties van S.G.P. en V.V.D. zijn wij van oordeel, dat het uitgaan van een persbericht niet van betekenis kan zijn vóór het tijdstip van inwerkingtreding van een wettelijke regeling. Terecht zou alsdan, zoals de leden van de V.V.D. stelden, afbreuk gedaan kunnen worden aan de rechten van het parlement om in vrijheid over alle merites van een wetsontwerp te kunnen oordelen.

Anderzijds moet worden opgemerkt, dat het gebruikelijk is geworden dat van belangrijke beslissingen in de Ministerraad mededeling wordt gedaan via t.v., radio of pers. Van de inhoud van het voorliggende wetsvoorstel is melding gemaakt in de pers na aanvaarding daarvan in de Ministerraad in september 1975 en bij de indiening van het wetsontwerp!

Het is dan begrijpelijk dat belanghebbenden kennis genomen hebbende van de voorgestelde regelingen die zij toejuichten, het als een grote teleurstelling ervaren wanneer door wijziging van de invoeringsdatum deze regeling alsnog aan hen voorbij zou gaan. Teneinde deze teleurstelling te voorkomen menen wij ons voorstel om de regeling 1 januari 1976 van kracht te doen worden, ondanks de ook door ons erkende bezwaren te mogen handhaven.

Artikel 32 i

Met betrekking tot de vraag van de leden van de fracties van K.V.P., A.R.P. en C.H.U. inzake de opvattingen van het Algemeen Mijnwerkersfonds merken wij onder verwijzing naar het ter zake gestelde in de memorie van antwoord op dat het door het AMF berekende verlies gebaseerd is op een rendement van 4%. Zonder de voorgestelde regeling zou maandelijks het bedrag van de (lage) rente aan het AMF worden overgemaakt. Bij invoering van de voorgestelde regeling ontvangt het AMF een veelvoud van deze rente, welk bedrag tegen marktrente van belangrijk meer dan 4% kan worden uitgezet. Rekening houdend met deze aspecten lijkt het ons niet mogelijk nu reeds te kunnen vaststellen of en zo ja in welke omvang een verlies voor het fonds zal optreden, mede gezien de omstandigheid dat de ontwikkeling van de marktrente in de komende 21 jaren een onbekende factor is.

Gezien het vorenstaande hebben wij gemeend, dat er niet voldoende aanleiding is om extra maatregelen te nemen met betrekking tot de voorgestelde regeling ten aanzien van mijnwerkers, zodat er naar onze mening niet voldoende aanleiding was met het AMF nader overleg te plegen.

Bijstand en andere uitkeringen

De bewindslieden, verantwoordelijk voor het bijstandsbeleid, zijn bereid door middel van een beschikking op grond van het Besluit landelijke normering te regelen dat voor bejaarden in bejaardenoorden en andere inrichtingen de afkoopsom wordt vrijgelaten indien de af te kopen rente het enige pensioeninkomen zou zijn dat recht zou geven op de beperkte pensioenvrijlating.

De Staatssecretaris van Sociale Zaken,
P.J.J. Mertens

De Staatssecretaris van Financiën,
M.J. van Rooijen